

להקדש מן התורה — כן אין בטול מקח. ואילו ריש לקיש סובר שאינו בכלל אונאה אלא "מקח טעות", וכשם שאינו דרך מקח כך אינו חילול, ומן התורה לא נתחלל (132) —

אם נפרש כן, קשה: וכי **בהא נימא רבי יוחנן "צריך לעשות לו דמים" — מדבריהם?!**

והא אמר רבי ירמיה אקרקעות דחולין, ורבי כז-ב יונה אמר אהקדשות, תרווייהו משמיה דרבי יוחנן אמרי "אונאה אין להן ביטול מקח יש להם".

פירוש: על המשנה שם "אלו דברים שאין להם אונאה... והקרקעות... וההקדשות", אמר רבי יוחנן, "אונאה אין להם. בטול מקח יש להם". כלומר, אף על פי שאין להם אונאה באונאת שתות, מכל מקום, יש להם בטול מקח באונאת יתר משתות. ונחלקו תלמידי רבי יוחנן על איזה דין מהמשנה אמר רבי יוחנן שיש להם בטול מקח. רבי ירמיה אמר: על הקרקעות, שאף על פי שנתמעטו מאונאה מגזירת הכתוב כמבואר שם, מכל מקום, יש להם ביטול מקח, כיון שביתר משתות הוי "מקח טעות" ואינו נכלל באונאה ולא נתמעט מאונאה. אבל על ההקדשות לא אמר רבי יוחנן שיש להן ביטול מקח, כיון שאין טעות כלפי שמים, ואין לומר שאם היה המוכר יודע לא היה מוכר. ורבי יונה אמר: שרבי יוחנן אמר כן אפילו על ההקדשות, שאם נתאנה הקדש ביתר משתות — בטל המקח לגמרי.

המשנה "וצריך לעשות לו דמים", להחזיר להקדש הדמים שההקדש שוה יותר משל הדיוט, הוא מדבריהם, מדרבנן בלבד, ומן התורה אינו מחזיר.

וריש לקיש אמר: אף מה שאמרה המשנה "צריך לעשות לו דמים" הוא דבר תורה.

דברי רבי יוחנן וריש לקיש אינם מפורשים באם נחלקו באונאת שתות או בביטול מקח של יותר משתות, ועל כך דנה הגמרא:

במאי עסקינן? אי נימא אאונאה [על אונאה], אם נאמר שהם חולקים האם מן התורה צריך להחזיר להקדיש את שתות האונאה — תמוה לומר כן: וכי **בהא נימא ריש לקיש "אף צריך לעשות דמים דבר תורה"?! והא תנן**, הלא שנינו משנה מפורשת [שם]: **אלו דברים שאין להם אונאה: העבדים והשטרות והקרקעות** [ומבואר שם] **וההקדשות**. כמבואר, שהקדש נתמעט מן התורה מדין אונאה, וכי יחלוק ריש לקיש על המשנה?

אלא, אבטול [על בטול] **מקח**, ביתר משתות, נאמרו דברי רבי יוחנן וריש לקיש —

כלומר, אם נפרש משנתנו על בטול מקח, תתבאר כך: אם פדה מהקדש ביתר משתות, כגון בהמה שוה ששים ופרוטה בחמישים — צריך לעשות לו דמים. ונחלקו בדבר רבי יוחנן וריש לקיש. רבי יוחנן סובר שהוא מדרבנן, משום (131) שסובר ש"בטול מקח" הוא בכלל אונאה, וכשם שאין אונאה

132. וראה בתוס' איך מתבארת המשנה אליבא דריש לקיש.

131. עיין שם ברש"י על פי הפני יהושע שם.

ניחא, למאן דאמר, והוא רבי יונה: אהקדשות וכל שכן אקרקעות, כמבואר —

אלא למאן דאמר, והוא רבי ירמיה: אקרקעות, אמר רבי יוחנן שיש להם בטול מקח, אבל הקדשות אין להן בטול מקח, והמקח קיים אפילו בהונאת יתר משתות, קשה: היכי אפיך להא, הלא אם תהפוך ורבי יוחנן הוא האומר "צריך לעשות לו דמים דבר תורה" והמקח בטל — יוקשו דברי רבי יוחנן על דבריו שאמר רבי ירמיה בשמו "אין להם בטול מקח" והמקח קיים?

ומתרצינן: אמר לך (134) רבי ירמיה: לא תיפוך! ורבי יוחנן הוא האומר "צריך לעשות לו דמים מדבריהם!"

הגמרא מבארת טעם מחלוקת רבי יונה [והוא דעת ריש לקיש כאשר לא הופכים] הסובר "יש להקדש בטול מקח" עם רבי ירמיה [והוא דעת רבי יוחנן כאשר לא הופכים] הסובר "אין להקדש בטול מקח".

לימא, האם נאמר: בדברי שמואל קא מיפלגי —

דאמר שמואל: הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה והוא הרבה יותר משתות — מחולל, כיון שאין אונאה להקדש, וגם לא בטול מקח, ולא שייך לומר שהקדש טעה, שהרי כלפי שמים אין טעות (135) —

ונאמר, שרבי יונה לית ליה דשמואל, כמבואר, מפני שטעות יתר משתות אינו דרך

כמבואר, שאין "בטול מקח" בכלל אונאה, והקדש נתמעט מ"אונאה" בלבד מגזירת הכתוב ולא מ"בטול מקח". וכל שכן קרקעות, מאותו הטעם שאין "בטול מקח" בכלל אונאה, ואם נתאנה יותר משתות בטל המקח. כי אם אפילו בהקדש, שלכאורה שייך לומר "שאינן טעות כלפי שמים", בכל זאת סובר רבי יוחנן שבטל המקח, כל שכן בקרקעות של חולין.

ובקיצור: רבי יוחנן אליבא דרבי ירמיה סובר בהקדשות שאין ביטול מקח באונאת יתר משתות, ואליבא דרבי יונה סובר שיש בטול מקח.

ועתה, אם נאמר שמשנתנו מדברת בבטול מקח, ועל כך אמר רבי יוחנן בסוגיתנו שרק מדרבנן צריך לעשות לו דמים ואילו מן התורה קיים המקח, קשה: הניחא לרבי ירמיה — שפיר סובר רבי יוחנן שאין בטול מקח מן התורה, אבל לרבי יונה, קשה סתירת דברי רבי יוחנן?

ומתרצינן: לעולם, האמת דברי רבי יוחנן וריש לקיש הם אביטול מקח, ואיפוך, והפוך! דרבי יוחנן (133) לריש לקיש ודריש לקיש לדרבי יוחנן, ורבי יוחנן אמר: צריך לעשות לו דמים דבר תורה כיון שיש להם בטול מקח, וריש לקיש אמר מדבריהם.

ומקשינן: ומי מצית אמרת איפוך?!

הניחא, תירוץ זה להפוך ולומר דרבי יוחנן סובר צריך לעשות לו דמים דבר תורה —

135. הגר"ח בחידושו [כאן ובבבא מציעא] מבאר, שעיקר דינו של שמואל הוא הלכה ב"חילול", והיינו שיש חילול והורדת קדושה

133. גירסת השיטה מקובצת.

134. גירסת רש"י.

אבל הכא משום דלא קמכוון לאחולי, הוא אינו רוצה לחללו בפחות משוויו, אלא שטעה וסבר שהוא שווה כן – הילכך אמר רבי יונה [וכן ריש לקיש האומר "צריך לעשות לו דמים דבר תורה"] שהחילול בטל, מאחר שטעה, ולדעתו סובר גם שמואל כן. ורבי ירמיה [וכן רבי יוחנן האומר "צריך לעשות לו דמים מדבריהם"] דבר שבכל זאת הרי הוא מחולל מן התורה.

ואיבעית אימא, לעולם לא תיפוך, אפילו לרבי יונה, ומשנתנו אינה מדברת כלל בביטול מקח אלא על אונאה! והיינו: בהונה את ההקדש בכדי שתות, ולא עוד אלא אפילו בפחות משתות! ולפיכך אמר רבי יוחנן שצריך לעשות לו דמים מדבריהם

מקח, וכיון שלגבי מקח אינה כלום ומקח טעות הוא, גם אינה כלום לגבי חילול –

ורבי ירמיה אית ליה דשמואל, וכאשר הקדש נתמעט מאונאה – לגמרי נתמעט ואין חילוק בין יתר משתות לבין שתות, ורק גבי הדיוט שייך לומר שהמתאנה טעה, מה שאין כן בהקדש לא שייך לומר כן.

האם נאמר שהם חולקים בדשמואל?

ומסקינן: לא! בין דמר ובין דמר אית ליה דשמואל, רבי יונה ורבי ירמיה, אכן סוברים כשמואל, ואי⁽¹³⁶⁾ בדקמכוון לאחולי, ואם מתכוין לחלל ולהונות את ההקדש אפילו ביתר משתות, ודאי מיתחיל, שהוא מחולל כדברי שמואל –

החפץ אף על פי ש"קנהו" בפחות משוויו, הואיל ו"אין אונאה להקדש", ו"ביטול מקח" כלול בכלל אונאה.

ומבאר הגר"ח שכל הדיון בסוגיתנו אם רבי יוחנן וריש לקיש סוברים כשמואל או אינם סוברים כמוהו – הוא רק לגבי הפעולה השניה של העברת בעלות והשלכותיו לגבי דין אונאה וביטול מקח. אבל בעיקר דינו שהקדש "מתחלל" אף על גב שחיללו פחות משוויו ובכך יוצא מידי קדושתו – כולי עלמא מודים לשמואל.

ועיין שם בחידושי הגר"ח מה שמתרץ סוגיות אחרות על פי מהלך זה.

136. על פי גירסת רש"י לפי עדותם של השיטה מקובצת והגר"א. וכן היא גירסת רבינו גרשום.

ועיין בתוס' המבארים בדוחק [כן כתב השיטה מקובצת!] פירוש רש"י לפי גירסת הגמרא.

והעלאת הקדושה על דבר הנפדה אף על פי שהוא פחות משווי ההקדש, וכשתחלל – יצא מידי קדושתו, ומעתה אין מועלים בו.

ואינו דוקא בחילול הקדש אלא אפילו בחילול מעשר שני כמבואר בתוס' [בבא מציעא נד א ד"ה א] וברמב"ם [פרק שני מהלכות מעשר שני הלכה ב]. כלומר: הרי במעשר שני לא שייך כלל עניני אונטה וביטול מקח, דפדיון מעשר שני אינו אלא חילול קדושה. ומוכח שצריך דינו של שמואל הוא ששייך "חילול" בפחות משוויו.

אלא, שבהקדש בנוסף על קדושת החפץ הצריך להתחלל – יש להקדש גם "קנין ממוני", והחילול פועל שתי פעולות, האחת, שהקדושה יורדת מהקדש ועולה על המעות או על החפץ של חולין, והשניה: ככל דרך מקח וממכר שהחפץ של הקדש נפקע מבעלות הקדש ונקנה לבעלותו.

היוצא מכך, ששמואל חידש חידוש נוסף לגבי הקדש, שבדרך מקח וממכר שלו – נקנה לו

לקיש "עושה לו דמים דבר תורה", ומן התורה מחזיר להקדש אפילו פחות משתות(138).

שנינו במשנתנו: וצריך לעשות לו דמים(139). אמר עולא: לא אמרין(140), דברים אלו שמחזיר להקדש את דמי האונאה אינם אמורים, אלא בשמוי בתרי, שמתחלה שמו שני בני אדם את ההקדש, ונתברר על ידי שלשה אחרים שהראשונים טעו, והאחרונים שמים אותו ביותר מהראשונים —

אבל בשמוי בתלתא, אם מתחילה שמו אותו שלשה, אף על גב דאתי במאה, שמאה בני אדם באו ושמו אותו יותר משלשה הראשונים, והם אומרים שהראשונים טעו — לא הדר, אינו חוזר בו משומת הראשונים, ואינו צריך להשלים להקדש את דמי האונאה.

ומקשינן: איני, הלא אינו כן! והא אמר רב כפרא: היבא אמרינן(141) במה דברים

בלבד הואיל והקדש נתמעט מאונאה מגזירת הכתוב, כמבואר.

ומה דקא קשיא לך על ריש לקיש הסובר "צריך לעשות לו דמים דבר תורה" ממתניתין ד"אלו דברים שאין להם אונאה... ההקדשות"?

נתרץ: ריש לקיש מפרש לה למשנה ההיא כמו דפירשה רב חסדא. דאמר רב חסדא: מאי(137), מה פירוש המשנה "אין להן אונאה"? — אינן בתורת אונאה של הדיוט המאנה את ההדיוט שבשתות מחזיר ובפחות משתות מוחל את האונאה, אלא דאפילו במאנה את ההקדש בפחות מכדי אונאה, פחות משתות — חוזר! וכן היא דרשת הכתוב לדעת רב חסדא "אל תנונו איש את אחיו" — רק ב"אחיו" ההדיוט נאמרה ההלכה דבשיעור שתות נתקיים המקח ומחזיר את דמי האונאה ובפחות משתות אינו מחזיר כלום, לאפוקי הקדש שאפילו בפחות משתות — חוזר. ולכן אמר ריש

137. גירסת השיטה מקובצת והב"ח.

138. ולפי אוקימתא זו — ודאי לא סוברים לא רבי יוחנן ולא ריש לקיש כשמואל. שיטה מקובצת.

וכתב רש"י [שם באריכות וכאן בקיצור] שאם נפרש את משנתנו באונאה — אי אפשר להפוך דברי רבי יוחנן וריש לקיש! כיצד? אם רבי יוחנן יסבור [כריש לקיש] שצריך לעשות לו דמים מן התורה באונאה בכדי שתות — יצטרך לפרש את המשנה כרב חסדא שיש להקדש אונאה, והרי רבי יוחנן אמר במפורש "אונאה אין להן ביטול מקח יש להן", ואפילו אם נפרש שאמר כן על קרקעות ולא על הקדשות, מכל

מקום, מוכח שפירש את המשנה "אין להן אונאה" שאין להם אונאה כלל ולא כרב חסדא.

139. לפי פשטות הגמרא, נסובים דברי עולא על אונאת יתר משתות, ולא על דברי רב חסדא באונאת פחות משתות. וכן מבואר בפירוש רבינו גרשום.

אבל בתוס' משמע שדברי עולא נסובים על דברי רב חסדא בשתות ופחות משתות.

140. גירסת השיטה מקובצת.

141. גירסת הגאון יעב"ץ.

ומתריצין: קסבר עולא, שמה שאמרה המשנה "צריך לעשות לו דמים" — הוא מדבריהם, מדרבנן בלבד, וכל דבר שהוא דרבנן — אקילו בה רבנן, הלכך סובר, שאם בתחלה שמו אותו שלשה — מתקבלת שומתן, ואף אם יתברר שהפחיתו משויו אינו צריך להשלים את האונאה.

מתנתין:

שנינו במשנה הקודמת מספר לשונות המועילות לגבי תמורה. ומשנתנו ממשיכה לדון בלשונות של תמורה ושל הקדש בתחילת קדושה.

אמר "הרי זו תחת עולה", או שאמר "הרי זו תחת הטאת", ולא אמר עולה "זו" או חטאת "זו", לא אמר כלום.⁽¹⁴⁶⁾ אבל אם אמר "הרי זו תחת הטאת זו",⁽¹⁴⁷⁾ ו"תחת עולה זו", וחטאת או עולה עומדת לפניו, או שאמר

אמורים שמאה הם כתרי, כמו שנים, ותרי כמאה — רק לענין עדות, שאם שני עדים מכחישי⁽¹⁴²⁾ מאה עדים — אין שום עדיפות להמאה, ודין עדות זו כהכחשת שנים כנגד שנים. אבל לענין אומדנא, דבר הצריך שומא והערכה — דברי הכל⁽¹⁴³⁾ בתר רוב דעות אזלינן, ושומת הרוב מתקבלת. ואיך אמר עולא שאם ההקדש נישום בשלשה לא יחזיר הדמים בשומת מאה בני אדם?

ותו, ועוד קשה: ולא דוקא אם באו מאה, אלא אפילו⁽¹⁴⁴⁾ תלתא ותלתא, שבתחילה שמו אותו שלשה ובאו שלשה אחרים ואמרו שומא אחרת יותר משומת הראשונים — וכי לא אזלינן בתר בתרא וכי לא תתקבל שומת האחרונים! ואף על גב שאין כאן רוב דעות וספק השקול הוא, מכל מקום — יד⁽¹⁴⁵⁾ הקדש על העליונה, ותתקבל שומת האחרונים שהיא לריווחת ההקדש?

ומיוחד", שאפילו אם עומדת לפניו לא אמר כלום, היות ואינו "מיוחד".

[ויתכן לומר שאפילו למאן דאמר "ידים שאינן מוכיחות הוי ידים" — בתמורה לא הוי ידים, מגזירת הכתוב].

אבל בפירוש רבינו גרשום כתב: ואין לו עדיין לא חטאת ולא עולה. משמע שאם יש לפניו חטאת ועולה — חלה התמורה אף על פי שלא אמר "זו". [ויתכן שחסרים כמה מילים ברבינו גרשום ודבריו נסובים על המשך המשנה].

147. בעצם הלשון שהיא מועילה לענין תמורה — אין כאן שום חידוש, וכבר אמרה כן המשנה הקודמת, אלא החידוש הוא שצריך שתהיה בהמת ההקדש לפניו או בביתו. תוס' יום טוב.

142. ולא מזימין!

143. גירסת השיטה מקובצת.

144. גירסת רש"י.

145. גירסת הגר"א.

146. בגמרא מוכח שמדובר שיש לו חטאת או עולה בבית, ולפיכך אמר רבי מאיר [החולק על משנתנו] שגמר ואמר על חטאת או עולה שיש לו בבית.

ומובנת הגהת השיטה מקובצת [אות טז] ברש"י שמדובר שהיתה חטאת עומדת לפניו, ובכל זאת לא נתפסת התמורה כיון שלא אמר "זו". וכן משמע מדיוק לשון הרמב"ם בפירוש המשנה [המובא בפנים]: עד שיהא "ידוע

אמר כלום. ומבאר שם הגמרא טעמו של רבי מאיר, ש"אין אדם מוציא דבריו לבטלה", והוא יודע שאין ערכין לפחות מבין חודש, וגמר ואמר לשם דמים. ומעתה, לפי רבי מאיר, גם בדין משנתנו אינו מוציא דבריו לבטלה, ודעתו על חטאת או עולה שיש לו בבית. וכן (150) בסיפא של המשנה, חולק רבי מאיר, וסובר שהמקדיש מתכוין להקדיש את בהמה הטמאה לקדושת דמים. שנינו במשנתנו: הרי אלו לעולה ימכרו, ויביא בדמיו עולה.

ומדייקת הגמרא: טעמא, הטעם שימכר בלא מום, הוא, משום דבהמה טמאה ובעלת מום הן, דלא חזיין, שאינן ראויות הן עצמן להקרבה, ולפיכך לא בעיין מומא, ואינן צריכות לרעות עד שיפול בהן מום. אבל מפריש נקבה לאשם או לעולה, בעיין מומא, ולא תימכר בלי מום, אף על גב שאינן ראויות לאותה קדושה שהוקדשו, מכל מקום, ראויות היו לקדושה אחרת, אם היה מקדישן לשלמים.

אמר רב יהודה אמר רב: מתניתין דלא כרבי שמעון!

דתנן [לעיל יט ב]: המפריש נקבה לאשם, רבי שמעון אומר: תימכר שלא במום. ומשנתנו שמדוייק ממנה שלא תימכר עד שיפול בה מום, אינה אליבא דרבי שמעון, אלא כחכמים, הסוברים שתרעה עד שתסתאב. וטעם מחלוקתם מבואר שם.

"תחת חטאת שיש לי בבית" ו"תחת עולה שיש לי בבית", ואכן היה לו — דבריו קיימים. משום שנאמר בפרשת תמורה [ויקרא כז] "לא יחליפנו ולא ימיר אותו", ודרשין: עד שיהיה ההקדש שהמיר בו ידוע ומיוחד. (148)

אמר על בהמה טמאה ועל בעלת מום "הרי אלו עולה" — לא אמר כלום. (149) ואינה קדושה אפילו קדושת דמים, מאחר שלא הקדישה לדמיה, ואילו למזבח אינה ראויה.

אבל, אם אמר "הרי אלו לעולה" — ימכרו, ויביא בדמיהם עולה. כיון שאמר "לעולה", משמע דבר המביא לידי עולה, שהקדישה לדמי עולה. כי אם היה רוצה להקריב אותה עצמה, היה לו לומר "הרי אלו עולה".

גמרא:

אמר רב יהודה אמר רב: מתניתין, משנתנו שאמרה אם אמר "תחת חטאת" "תחת עולה", וכן בסיפא, אם הקדיש בהמה טמאה ובעלת מום — לא אמר כלום, ודבריו לבטלה, דלא כרבי מאיר!

דאי כרבי מאיר, הא, הרי רבי מאיר סובר שאין אדם מוציא דבריו לבטלה. וכך שנינו [ערכין ה]: המעריך פחות מבין חדש [ואין "ערך" אלא למי שהוא בן חודש ומעלה], רבי מאיר אומר: נותן דמיו, כמה שהוא נמכר בשוק כעבד. וחכמים אומרים: לא

149. ומכל מקום לוקה. תוס' [לעיל ז א].

150. על פי תוס' ושיטה מקובצת.

148. הרמב"ם בפירושו המשנה והרע"ב בעקבותיו.

אמר רב יהודה אמר רב: דלא כרבי שמעון בן יהודה.

דתניא [לעיל כ ב], רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון: אף המפריש נקבה לעולתו⁽¹⁵²⁾ אינו עושה תמורה, משום שאינה קדושה קדושת הגוף ותמכר בלא מום. ומשנתנו שמדוייק ממנה שלא תימכר בלא מום, אינה אליבא דרבי שמעון בן יהודה, אלא כדעה אחרת אליבא דרבי שמעון [וכל שכן לחכמים] הסוברת שתרעה עד שתסתאב, כמבואר שם.

לישנא אחרינא,⁽¹⁵¹⁾ טעמא דאמר "הרי זו לעולה" על בהמה טמאה ועל בעלת מום, שאינן ראויות להקרבה כלל. הא אמר על נקבה "הרי זו חטאת" או "הרי זו עולה", דחזיא לשלמים, הרי היא קדושה לגופה, לענין שלא תימכר בלא מום, מזגו דקדישה קדושת הגוף לשלמים, קדש גופה נמי, ותרעה עד שתסתאב —

מאן תנא הסובר כן?

הדרן עלך ביצד מערימין

152. ושם מבואר מדוע יש בעולה יותר חידוש מבחטאת ואשם.

151. לפי נוסחת השיטה מקובצת ומפורשת על פי רש"י.

פרק כל האסורין

מתניתין: כז-א

ויש מהם שנלמדים מדרשות של הכתובים. ויש מהם שפסולים אפילו להדיוט, ויבואר בגמרא.

כל האסורין לגבי מזבח, כל בהמות שהן פסולות להקרבה, **אסורין בכל שהן**, אם נתערבו ואינם ניכרים, אפילו נתערבו אחד באלף, כולן אסורין למזבח, כמבואר.

ואלו הן: **הרובע**, שרבעה הבהמה את האדם, **והנרבע**, שנרבעה הבהמה על ידי אדם, **והמוקצה**, שהפרישהו בעליו להקריבו לעבודה זרה, ועדיין לא הקריבוהו, ויבואר בהמשך המשנה, **והנעבד**, שעשאו בעליו עבודה זרה, ויבואר בהמשך המשנה, **והאתנו**, שנתנהו בעליו לזונה עבור זנות, ויבואר במשנה הבאה, **ומחיר** כלב, שהחליפוהו עבור כלב, ויבואר בהמשך הפרק, **והכלאים**, שנולדה הבהמה מהכלאה אסורה, כגון שהיה אביו עז ואמו רחל, **והטרפה**, שיש לה אחד מסימני טריפות האוסרות אותה באכילה אפילו להדיוט, (2) **ויוצא דופן**, שנולדה על ידי חתך בדופן אמה, שהוציאו את העובר דרך הדופן, ולא יצא מאיליו דרך הרחם.

א. תערובת של מיעוט דבר איסור (1) ברוב של דבר היתר, ואינו ניכר המיעוט האסור, מותרת התערובת כולה. אבל, אמרו חכמים, ש"דבר חשוב אינו בטל ברוב", ואסרו כמה דברים שאינם בטלים מחמת חשיבותם.

ב. בהמות פסולות להקרבה שנתערבו בבהמות כשרות, אפילו התערבה בהמה אחת פסולה באלף בהמות כשירות, נפסלו כל הבהמות שבתערובת מלהקרב על המזבח. כי בהמה "דבר חשוב" היא, אם מחמת שבהמה היא "דבר שבמנין", דהיינו, שמקפידים בני אדם בשעה שמוכרים את בהמותיהם למנות כל בהמה ובהמה בפני עצמה, וגם בשעה שאדם מוכר את עדרו, הוא אינו מוכר את הבהמות ביחד כיחידה אחת של "עדר", אלא מונה כל אחת ואחת מהבהמות שבעדר בפני עצמה, ומוכרן לפי מנין מספרם. ואם מחמת שהיא "בעל חיים", וכל בעל חיים דבר חשוב הוא.

ג. הפסולים שבמשנתנו — יש מהם שנאמר בתורה במפורש שהם פסולים לגבי מזבח,

ושאר הבהמות יתרו. ואם לא ניכר טריפותם מבחוץ, כגון שניקב הלב, מנין הוא יודע שהיא טריפה?

ושם מתרצת הגמרא כמה תירוצים: א. כל בהמות התערובת יש להם נקב על ידי קרן נגד חלל גופה, אבל הנקב לא מגיע עד לחלל, ובאופן זה אינן טריפות. והיתה לו בהמה אחת שגם היא נקובה, אלא שהנקב בא על ידי

1. על פי הסוגיא במסכת זבחים [עב"ע א].

2. הגמרא במסכת זבחים [עד ב] דנה: בשלמא כל הפסולין המנויין במשנתנו, לא ניכר עליהן פסולן, ויתכן שיתערבו ולא יהיו ניכרים. אבל טריפות, ממה נפשך: אם ניכרת עליהן טריפותם מבחוץ, כגון שנחתכו רגליה, אין זו תערובת, שהרי מכיר אותה מבין כל הבהמות שבתערובת,